

א, תשיח

כל מה שנטיית הקודש הולכת ומתרבה באדם, אחדות הרעיון ואיחוד כל הכחות כולם מתחזקים בו. וע"י האחדות יש קישור עצום לכל מחשבה שבאוצר רוחו, אל כלל המחשבות כולן, ואין השכחה שולטת בו. ובריוחוק משאיפת הקדושה, מתפזרים הרעיונות והכחות, וממילא כל מחשבה מטשטשת אחת את חברתה ודוחה אותה, והשכחה מתגברת. ובמחייית עמלק יתבטל כח השכחה מן העולם. מכה תמחה את זכר עמלק - אז לא תשכח. כי בהיות השם שלם והכסא שלם, הכל הוא אחדות מקושרת בתכלית, והזכרון ואור הדעת הצלול מאיר בכל טובו וזהרירותו, ואין מקום לשום תשות כח - כי ימין ד' רוממה ועושה חיל - באחדות כל המחשבות הכלולות בכד ספרי תורה, עם כל הכחות החיוניות שלעומתן. ושמתי כד כד שמשותיך, ושעריך לאבני אקדת, וכל גבולך לאבני חפץ. וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך.

ב, שיח

האיטיות שבסדר המציאות, ההגבלה שבטבע, הרשלנות החיצונית שלו, הצמצום שבעליות רוחניות, הארעיות שבניסים, כל אלה מחזיקי היסוד של ההתעלות הבלתי פוסקת, שהוא היסוד הפנימי של המציאות, שיש לו גבול בתוך גבולו, שתספיק הירידה של התגלות המציאות העולמית, עד עמקה היותר ירוד, ועד מחשבה היותר אפל, לעלייה נצחית בלא שום הפסק. וכל תקופה איטית, מכינה כח לתקופה יותר מהירה בעלייתה, עד המהירות היותר עליונה. ינהגו עלמות, בזריזות, כהדין עולמתא, רצוא ושוב כמראה הבזק. ולעד לא תכלה הופעת ההתעלות, ותוספות האור, העדן והחיים, ההולכים ומתבססים, ומתמלאים תמיד ערך יותר גדול ונשגב, עד שישתוו יחד צורת ההשלמה הגמורה, וצורת ההשתלמות הבלתי פוסקת, הבאה מסיבת החסרון הקדום. ויספיק הזכר של חסרון העבר, ליתן דחיפה תמידית להשתלמות הולכת ונוספת, ותהיה הצורה של ההשתלמות הבלתי נפסקת מתעלה על ההשלמה הגמורה, אשת חיל עטרת בעלה, וצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, ההולכת ומתגברת תמיד, עלייה אחר עלייה, לאין קץ ותכלית. ברוך ד' לעולם אמן ואמן, וישתבח שמו לעד ולנצח נצחים. וכל ניצוצי החיים, כל הנשמות, הרוחות והנפשות, וכל זיקי החיים שבכל היש, הרי הם אחודים עם יסוד ההשתלמות הבלתי פוסקת, שהיא אור ד' המהווה הישות, זרוע ד' אשר נגלתה, והם תמיד עולים בעלייתה, כמו שהם יורדים וירדו בירידתה, שהיא ירידתם המבלטת ירידתה. והנה הכל כוסף לעליית אור עולמי עולמים, להארת זיו שכינת אל, הדר כבוד אל הכבוד, ההולך ומשתלם, יוצא מההעלם אל הגילוי, בכל התנועות השונות של ההויה, ובכל מיני התסיסות שברוח האדם וכל היצור כולו, ההולך להיעשות אגודה לעשות רצון קונו בלבב שלם.

ז, י

אם רואים אנו שאפילו במקצוע הקרוב, אם הסגנונים מחולקים, לפעמים עיון אחד סותר ומעכב על חברו, ליוצא מתלמוד אל תלמוד אין שלום, ורבי זירא התענה דלשתכח מיניה תלמודא בבלאה כי היכי דלא ליטרדיה בהיותו בארעא דישראל מתעסק בתלמוד ארץ ישראל, קל וחומר שיש לפעמים למנע מעסקי ידיעות חיצוניות וחלוניות כי הכי דלא נטרדו את הנפש מההתקשרות הפנימית שלה באריגתה את התכנים העליונים של הקודש. ובכלל ישראל כמה שזה הוא החסכון הזה, לצמצם את ריכוז המחשבה במקור ישראל, כדי להוציא את הפנינים הטמונים במעמקי הים שלנו, ולא לפזר את הכחות לזרים ולרעות בשדה אחר. ובהתרוממותה העליונה של גדולת התורה לשמה, זוכה האדם לדברים הרבה, וכל העולם כולו כדאי הוא לו, וכל אוצרות הידיעות והעולמים כולם מזילים אך טל של תורה ואור חיי קודש אל האוצר העליון של נשמת ד' השואבת ממקורה של תורה, מימא רבא דחוכמתא, שהכ"ד הכפול של אשת חיל, כדכד שמשותיך, שואב משם.

כשהענפים הרבים של האמונה מתפשטים על-ידי הגדולה המקורית של שורש האמונה, יש בכולם ברכה רבה וגודל רוחני אצילי, המחיה את הנשמות. חדשים לבקרים רבה אמונתך. בתוך ים החיים הזה של אומץ האמונה וגדולתה המקורית, נמצא גם-כן עוזו החיים וסגולת הקצב של חיתוך חיים לכל פרט, שם רמש ואין מספר חיות קטנות גם גדולות, וכולם יש להם השפעתם, ערך חייהם, והכל הולך לתוך פיו של לוייתן שמקיף את כל העולם כולו, ועל סנפיר אחד מסנפיריו העולם עומד, וצדיקא רבא קדישא ויקירא, רב המנונא סבא, באמונתו יחיה, ויחיה את העולם, ובלעו כל נוגין דימא ואפיק להון כד הון קיימיה, ויליף פירקא דמילא דשטותא, כדי לאלפא רזא דחכמתא, משום יתרון האור מן החושך דוקא, ומיא דאורייתא שאיב מימא גופיה, ולא מן הכד לבדו דאינון כ"ד ספרין דאורייתא, כי-אם ממקורה של תורה, מקור מים חיים.

מאמר הדור (עמ' קיד-קטו)

כולם הם מתקשרים יחד, להעשות על ידם האומה והדור, הכללי והפרטי, "איש חי רב פעלים מקבצאל שריבה וקבץ פעלים לתורה", שאין שום מלחמה כבדה לו, שכל כח אדיר המתחבר עם המניעות היותר נמרצות הוא מנצח, ושכל מה שיש להשתמש בו לטובה הנם שבים תחת ידו להגביר אונו, הודו ונצחו, "הוא הכה את שני אריאל מואב, והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג, והוא הכה את איש מצרי איש מראה וביד המצרי חנית וירד אליו בשבט, ויגזול את החנית מיד המצרי ויהרגו בחניתו".

ז, סז-סח

סז. ההשקפה הטבעית, של הקודש, היא ההשקפה היותר עמוקה ויותר אמתית בעולמנו. מצד העולם בכללו ובפרטיו, בגשמיותו ורוחניותו, בטבעיו ובנסיו. כל זמן שמתדלדל הבסיס של ההשקפות, הערך הטבעי, מתכונת החיים הרוחניים, הרי הוא מאבד את הכל. מובן הדבר, שאין הטבעיות הזאת, עם כל קדושתה, קיימת מצד חי העולם, מצד האלהות, מצד המקור ההויה בעומק תוכן רומו, ששם הוא קודש הקדשים. אבל הדבר הגורם לנו לחשוב, להגות, לשיר ולהאמין, הוא יסוד העולמים. ויסוד זה הוא כולל חוליות של שלשלת גדולה, ארוכה ומסודרת, שכל אחת נאחזת בחברתה, במערכה טבעית, של קודש. גם הנסים הם טבעיים, הם טבעיים בערך שלהם. גם להם יש יחס בחלקיהם, בפעולותיהם, בהשפעותיהם, בעצמם, ובהפעלתם, על העולם, על הנפשות, על הדעות ועל המעשים. חלילה למסמס את היסוד המקומי, את הכלי המחזיק את כל האור והחיים, מכל פנת החיים, וקל וחומך מהפנה הראשית של החיים הראשיים. אורו של משיח גם הוא מוטבע, בטבע הקודש, וקשור הוא בשלשלת הגדולה של העולם, של היצור ורוחניותו, מגמת הוייתו, ואידיאליות עתידו. אין העולם קרוע ומרוסק, עומד הוא בנין איתן. ושמים ושמי שמים יחד עם תחתיות ארץ עושים הם חטיבה אחת, עולם אחד, וישות אחת. מגדלים את כח הנשמה, מאמצים את יסוד חיי הרוח, מעוררים בזה שפעת חיים, בכל חדרי הברש, בכל חגוי החומר, מחזקים את חיי הגויה, מאמצים את היסוד הכללי של החיים. מרחיבים ומגדילים בזה גם את זהר הנשמה. כשמתאמצת האנושיות להתגדל במפעלותיה, סוף האורה הרוחנית לבא בתקפה. וכשישראל מתאזר, להגביה גם את חילו החמרי, אור קודש הולך ומקרין בעולם. ואור גאולת עולם, וחיי עד הולכים ומתקרבים.

סח. כשאנו נשאלים על החיים החברתיים מה היא מגמתם, אין לנו תשובה מאותם החיים עצמם, כי אם זקוקים אנו לבא לשאיפה של עולם גדול ונשגב מהם, שמקצת מזהרירותיו מתראים לפנינו בעולם הדעת, ובכל המרחבים של העולם הרוחני. ובוהו כבר אנו באים בהסכמה, שאי אפשר כלל שתהיה כל השאיפה האנושית שקועה רק באותם החיים החברתיים לבדם, ולא עוד אלא שהדבר מוכרח הוא, שאם יחדלו החיים החברתיים מיניקת לשדם מאותם החיים העליונים שהם למעלה מהם, ושהם עושים את הויתם להויה מטרתית, יפחת מאד הערך החיוני

שלהם עצמם, וממילא יתגלו בקרבם מגרעות גדולות, עד שיהיו יורדים גם בערכם. ובשביל כך תיקון העולם דורש צפיית ישועה עמוקה ממעיני הישועה העליונים. ותקוותם של ישראל הנצחית לאורו של משיח, לאור ד' בעולמו, היא היא בסיסו של עולם, של כל מצביו, גם של העולם החברותי, עם כל הסתעפותיו. ומוכרח הדבר, שאנשים צופים ימצאו, שכל מעינם יהיה שקוע באותן המגמות העליונות, וחזיונם יהיה עולה ומרעיף על גבי החזיונות החברותיים, הנוטלים כל כך מקום כמותי גדול בעולמנו. אותו הרוח המחיה את החיים החברותיים צריך שיהיה בעצמו לקוח מאצילות הרוח העליון של החיים העליונים, החיים הקדושים השמימיים, חיי החכמה, חיי העדן הקדוש של נועם ד'. וממילא הוא מוכן להיות עושה בחיים החברותיים מעין דוגמתו, מעין דוגמא של מעלה, להשכיח את שלום המרומים בארץ, ושכינה בתחתונים. זאת היא המגמה היסודית של נשמת ישראל, לחיות חיים אלהיים במובן החברותי, כמו שהחיים הללו הנם מצויים למעלה מן החברה, וכמו שהם נסקרים במשאת נפשם של יחידי סגולה המקודשים. נחלת ישראל היסודית היא מתנה זו, שהחיים החברותיים שלהם היא דוגמא של מעלה, מלכות בית דוד היא דוגמת מלכות שמים העליונה, והסגולות השמימיות גנוזות בה, והן מוכרחות לצאת לאור בכל מילואם, במילוי המלכותי, בהתכוננות כסא ד' על מכוננו, על כסא דוד ועל ממלכתו, להכין אותה ולסעדה. והמשיחיות בעצמותה סגולת ישראל היא, סגולת האומה, שהיא צריכה להתפתח בקרבה, ומוכרחה להגאל ממצירה וכל המציקים לה, השושנה העליונה צריכה שיפנו מכל צדדיה הקוצים והחותים העוקצים אותה, ותתיחד עם דודה באהבה, מלכות שמים ומלכות הארץ בחטיבה אחת, האידיאל החברותי והאידיאל הרוחני המרומם הגדול מעל כל חיי חברה וקיבוץ, החובק במתי שחקים בגדלו ותעצמות הפשטות, המלא הוד נצח נצחים, מתאחדים ומתמזגים יחד. ד' אחד ושמו אחד

ב, מז-נב

מז. ישנן שתי שאיפות אציליות: בירור בירורים, והעלאת עולמות. הראשונה היא מידת כל אדם, ועבודת הצדיקים של הדורות קשורה ברעיון יסודי זה. והשניה היא מידת יחירי עולם, ואבות עולם, שאור רוח אפינו משיח ד' זורח בהם. מחשבתם קשורה ביסוד עבודתה. עבודת השבת, שהיא מדושנת עונג, היא למעלה מעבודה הראשונה, ואור עולם זורח על ישראל מקדושת העלאת העולמים.

מח. מבררי הבירורים. אף על פי שגם בהם ישנן מדרגות. אבל כללות כולם הוא התוכן של טוהר הכוונה התכליתית של כל פעולה. והדברים מקיפים שאיפה פנימית ומחשבה. דיבור ומעשה, בין בעניני מצוה ומוסר, בין בעניני רשות וטבע. אבל מעלי העולמים עומדים למעלה מהמגמה והתכלית. התכלית נעוצה אצלם בכל תנועה גשמית ורוחנית. **מט.** לפעמים צדיק אחד מורכב משני הכחות, ומשמש שתי רשויות: לפעמים הוא מברר בירורים, ולפעמים אחרות מעלה עולמות.

נ. מצד העלאת העולמות תוכל לבוא מדרגה עליונה כזאת. שאין שום רע יכול לפגוע כלל, ומעין עולם הבא, ועולם הבא עצמו, מתגלה עליו, עד שאפילו תותי כרעיה גם כן מאיר, אין עוד מלבדו, והיא מידת רבי חנינא.

נא. עבודת מעלי העולמים היא עבודת משיח, להבאת גאולה לכל. אם היה דבר אחד בכל המציאות יוצא מכלל שאיפת טובם, כבר היו יורדים לכלל מבררי בירורים. דוקא כשחושקים להאיר את נועם הטוב בכל ממש, ולהשביע צחצחות במקור הכל, וסוללים דרכים שזורמים בהם תמיד חיי כל, עבודת עליית העולמים הולכת ומתגברת, כשלהבת העולה מאליה, בלא עמל רוח ונפש, כי אם במנוחה ועונג.

נב. יש עומק רע כזה, שאינו עולה על ידי שום בירור שבעולם, כי אם על ידי העלאת העולמות בכלל. וטוב עליון נופל לפעמים בעמקי תהום כאלה, כדי שיהיה ההכרח דוחק להעלות את העולמות, כי אפילו ניצוץ אחד מהטוב האלהי מכריע את כל העולמות כולם לבוא לידי עלייה.

א, תשמא

בגדלות המחשבה מצטיירת הרוחניות של החכמה העליונה והצדק העליון, וכל מקוריותיהם בכלליות, וכל מה שיש מן התורה והחכמה בתור ענפיהם היוצאים מהן, כשערות הראש בחכמה, והזקן בצדק.

ה, רי

כשזרחה האור המקורי, סוקרים איך המעשים כולם, עם כל סעיפיהם, עם כל טבע המתרחב של כל תולדותיהם, הכל אחוזים בשורש הדעה העליונה, בזיו החיים, במגמת ההויה, בפאר הכבוד המתעטר ברום מעלה. וכל ביאורים מוסריים, חברותיים, ונשגבים מעל כל הגיון וכל שיח שרעפים, הכל מתקשר בחמדה אחת. והלשד המתוסף בעומק הדעה, איננו מטשטש את הצמחים הרבים, ורשימותיהם של כל הגידולים וגידולי הגידולים, אלא הוא מגדלם ומאדרם. ואם ישנו לפעמים מאורע שנקרחות אילו תוצאות רחוקות מפני העליה הרוחנית המקורית, אין חשש, קרח הוא טהור הוא. ולפעמים יש שיתרוה משביעת השפעת הקודש, עד כדי הצמחת שריגים רבים ורחוקים, המתילדים גם כן בכל ענפי מעשים, מידות, הגיונות ומחשבות, והכל עולה בטהרת הקודש, בלא עירבוב של דמיונות מעביבים ומחשיכים. זאת היא קדושת הנזירות, גדל פרע שער ראשו, והוא קדוש יהיה. ולפעמים נפגשות ההופעות הגורמות את הקריחה, קדושת טהרת הלוייה, והעבירו תער על כל בשרם, והמביאות את הגידול המסתעף, ובבטישת ניגודן עושות צמחים יפים ורעננים, תלתלים משולבים, ראשו כתם פז, קווצותיו תלתלים, שחורות כעורב, עיניו כיונים על אפיקי מים, רוחצות בחלב יושבות על מלאת, מראהו כלבנון, בחור כארזים, חכו ממתקים וכולו מחמדים, זה דודי וזה רעי בנות ירושלים.

ג, קו

המגמות האידיאליות העליונות יונקות הן חיותן מגופן. כל מגמה מספקת לעצמה, ומטרתה ותכליתה בקרבה. נימין דאריך לא מסתבך דא בדא. והמגמות האידיאליות המושרשות בעולם המעשה כולן קשורות ומשולבות הן אחת ברעותה ברתוקות של שלשלאות ארוכות וגדולות מאד, חבל בחבל, נימא בנימא, והמגמה האחרונה אי אפשר לתפשה כי אם כשעולים לספירה יותר עליונה, לעולם יותר מואר ומתוקן, נימין דזעיר מסתבך דא בדא, עד אשר הבהירות העליונה מופיעה להודיע ולהודע. שהכל ענין אחד, ד' הוא האלהים.